

PRAVIDLÁ VOLEJBALU

PaedDr. Ludmila Zapletalová, CSc, Katedra hier, FTVŠ UK Bratislava

Pretože v posledných rokoch sa pravidlá volejbalu v porovnaní k iným športovým hrám veľmi dynamicky menia a nie každý má prístup k odborným materiálom, kde sú tieto zmeny priebežne avizované, uvádzame prehľad základných pravidiel, ktoré vystihujú súčasný charakter hry a rozhodovania. Zahŕňame aj najnovšiu zmenu, ktorá sa dotýka spôsobu bodovania a bude platná v medzinárodnom i národnom meradle od 1.1.1999. Výber pravidiel je urobený pre potreby školskej telesnej výchovy. Novšie pravidlá sú opatrené komentárom a vyznačené tučne.

IHRISKO

Ihrisko tvorí obdĺžnik s rozmermi 18 x 9 m, okolo ktorého je voľná zóna najmenej 3 m široká. Ihrisko a voľná zóna tvoria tzv. hraciu plochu. Z didaktických a praktických dôvodov ihrisko delíme na 6 zón (viď. obr. 1). Zóna podania je široká 9 m.

Obr. 1

	6m	3m		
9m			2	1
			3	6
			4	5
zóna podania	zadná zóna	predná zóna		

SIEŤ

Výška siete pre mužov a dorastencov je 243 cm, pre žiakov 235 cm, pre ženy a dorastenky a žiačky jednotne 224 cm. Výška siete pre mladšie žiačky je 216cm.

Postranné pásky 5 cm široké a anténky, ktoré prevyšujú sieť o 80 cm, sú upevnené zvisle nad postrannými čiarami.

LOPTY

Obvod lopty je 65 – 67 cm, jej hmotnosť 260 – 280g, vnútorný tlak 0,3 – 0,325 kg/cm². (Lopty sú mäkkšie ako v minulosti.)

VÝSTROJ

Výstroj hráčov musí byť jednotný, dresy očíslované od 1 po 18 vrátane. Obranný hráč (i bero) musí mať tú istú výstroj ale dres kontrastnej farby. (Vysvetlenie funkcie libera a s ňou súvisiacich pravidiel viď ďalej).

DRUŽSTVO

Na súpiske družstva môže byť uvedených maximálne 12 hráčov, 6 musí byť vždy na ihrisku, inakšie je družstvo vyhlásené za nekompletné a prehráva zápas.

VEDENIE DRUŽSTVA

Za správanie a disciplínu družstva sú spoločne zodpovední tréner a kapitán družstva.

Kapitán zastupuje družstvo pri žrebovaní a podpisuje zápis pred zápasom po zápase. Ak nie je kapitán na ihrisku, tréner alebo kapitán určí iného hráča, ktorý preberie jeho funkciu v hre. Kapitán v hre má právo žiadať striedanie a oddychové časy.

Tréner určuje základnú zostavu, strieda a žiada o oddychové časy. Zapisuje alebo overuje mená a čísla svojich hráčov pred zápasom v zápise o stretnutí a podpíše ho.

Podľa najnovších pravidiel sa môže počas stretnutia pohybovať vo voľnej zóne pred lavičkou náhradníkov svojho družstva.

BODOVACÍ SYSTÉM, VÍŤAZSTVO V SETE A V STRETNUTÍ

Činnosť, ktorá je v rozpore s pravidlami sa považuje za chybu. Každá chyba znamená bod. Družstvo, ktoré vyhralo rozohrávku, t.j. nedopustilo sa chyby, získava bod a má právo podávať. Ak pred tým podával súper, musí sa posunúť o jedno miesto v smere hodinových ručičiek.

Počet bodov v setoch nie je limitovaný. Prvé 4 sety sa hrajú do 25 bodov s dvojbodovým rozdielom. Znamená to, že pri rovnosti bodov 25:25 sa hrá dovtedy, kým jedno družstvo nezíska dvojbodový náskok. Rozhodujúci set (5.set) sa hrá do 15 bodov, rovnako s dvojbodovým rozdielom.

V stretnutí víťazí družstvo, ktoré vyhrá 3 sety. (V školskej telesnej výchove je možné určiť iné podmienky víťazstva).

HODNOTENIE

Víťazom v súťaži sa stáva družstvo, ktoré v stretnutiach získalo najväčší počet bodov. Pri rovnosti bodov rozhoduje o umiestnení: lepší pomer setov/vyšší je lepší a pri rovnakom pomere setov - pomer lôpt. Ak majú aj potom dve alebo i viac družstiev rovnaké umiestnenie, rozhoduje:

- a) výsledok vzájomných stretnutí
- b) ak sa ani potom nerozhodne, určí sa poradie žrebom. (vykonávacie predpisy – súťažný poriadok volejbalu SVF)

PRÍPRAVA STRETNUTIA

Pred stretnutím a rozhodujúcim setom rozhodca za prítomnosti obidvoch kapitánov uskutočňuje žrebovanie. Víťaz žrebovania si môže voľiť právo podávať alebo prijímať podanie, prípadne stranu ihriska. Prehrávajúci prijíma zostávajúce alternatívy.

POSTAVENIE HRÁČOV NA IHRISKU

V momente úderu do lopty pri podaní musia hráči obidvoch družstiev s výnimkou podávajúceho stáť v svojich vlastných poliach v poradí postupu.

Troja predný hráči stoja v zónach 4 (ľavý predný hráč), 3 (stredný predný hráč) a 2 (pravý predný hráč). Ostatní hráči sú zadní a stoja v zónach 5 (ľavý zadný hráč), 6 (stredný zadný hráč) a 1 (pravý zadný hráč).

Každý zadný hráč musí stáť ďalej od siete ako príslušný predný. Príslušný prední a zadní hráči musia stáť tak, že každý pravý (ľavý) hráč musí byť bližšie k pravej (ľavej) postrannej čiare ako stredný. Rozhodujúca je poloha chodidiel.

Po uskutočnení podania sa hráči môžu premiestňovať a v svojom poli pohybovať ľubovoľne.

POSTUP HRÁČOV NA IHRISKU

Hráči musia počas celého setu zachovávať rovnaké poradie ako na jeho začiatku.

Pri zisku podania (t.j. prijímajúce družstvo vyhrá rozohrávku) sa musia hráči posunúť o jedno miesto v smere hodinových ručičiek, a to aj na začiatku setu po prvom zisku podania v hre.

STRIEDANIE HRÁČOV

O striedanie musí požiadať tréner alebo kapitán počas prerušenia hry dohovoreným znamením (krúživý pohyb predlaktí pred telom). Ak chce tréner vystriedať naraz viac hráčov, musí to signalizovať na prstoch. Strieda sa v priestore medzi stredovou a útočnou čiarou.

Každé družstvo má v sete 6 striedaní.

Hráča základnej zostavy je možné vystriedať ľubovoľným náhradníkom. Náhradníka je možné nahradiť iba pôvodným hráčom. Ďalšia možnosť striedania na tomto poste v danom sete nie je. Len v prípade zranenia hráča, ak ho nie je možné vystriedať riadnym spôsobom, je povolené výnimočné striedanie.

Pozn.: Vo vyšších súťažiach sa pri striedaní používajú tabuľky s číslami. Hráč, ktorý nastupuje do ihriska, drží v ruke tabuľku s číslom odchádzajúceho hráča.

PRAVIDLÁ SÚVISIACE S HERNÝMI ČINNOSTAMI

Lopta v ihrisku a mimo ihriska

Lopta je v ihrisku, ak sa dotkne povrchu ihriska vrátane čiar vymedzujúcich ihrisko.

Lopta je mimo ihriska, ak celým objemom dopadne za čiary vymedzujúce ihrisko, ak sa dotkne predmetu mimo ihriska, stropu alebo osoby mimo hry, ak sa dotkne anténiek, povrazov, stĺpov alebo siete z vonkajšej strany anténiek, ak počas podania preletí na stranu súpera mimo preletového priestoru (vymedzený horný okraj siete anténkami).

Hranie s loptou

Družstvo má právo na tri odbitia, aby dopravilo loptu na stranu súpera. Blok sa za dotyk nepočíta! Za odbitie sa počíta aj neúmyselný dotyk.

Ak sa dvaja alebo traja hráči dotknú lopty súčasne, akcia sa počíta za dva, resp. tri dotyky.

Hráč sa s výnimkou podania môže zámerne dotknúť lopty ktoroukoľvek časťou tela. (napr.: zámerne odohrať loptu nohou na stranu súpera).

Lopta musí byť odbitá, nesmie sa chytať a hádzať.

S výnimkou bloku nesmie hrať jeden hráč bezprostredne dva krát za sebou.

Pozn: pri blokovaní a prvom odbití družstva (príjem podania, obrana v poli) sa lopta môže postupne dotknúť viacerých častí tela s podmienkou, že dotyky sú súčasťou jednej akcie (jedného odbitia).

Pri prvej lopte (príjem podania, obrana v poli) sa za chybu nepovažuje nečisté odbitie pri odbíjaní prstami. Hádzanie a chytanie lopty je však chybou.

Hráč sa môže neúmyselne dotknúť siete, t.j. v prípadoch, keď sa nepokúša hrať loptu.

Hráč môže preniknúť do súperovho poľa za stredovú čiaru chodidlom (chodidlami) alebo rukou (rukami) s podmienkou, že časť chodidla (chodidiel) alebo ruky (rúk) zostala na stredovej čiare alebo za ňou. Hráč pri tom nesmie obmedzovať súpera v hre.

Podanie

Hráč musí podať do 8 s po znamení rozhodcu. Ruší sa pravidlo o pokuse o podanie, t.j. hráč si nadhodí loptu a nechá ju dopadnúť na hraciu plochu bez toho, aby sa jej dotkol.

Do lopty sa musí udrieť jednou rukou alebo časťou paže. Lopta musí byť nadhodená alebo pustená do vzduchu.

V momente úderu sa podávajúcí nesmie dotýkať zadnej čiary a musí byť v zóne podania.

Podanie uskutočnené pred zapísknutím rozhodcu sa opakuje.

V prvom a rozhodujúcom sete začína podávať družstvo určené žrebovaním, v ostatných setoch začína podaním to družstvo, ktoré v predchádzajúcom sete začínalo príjmom podania.

Útočný úder

Hráč prednej zóny môže uskutočniť útočný úder z ľubovlného miesta ihriska a z ľubovlnnej výšky.

Hráč zadnej zóny môže uskutočniť útočný úder zo zadnej zóny ihriska z ľubovlnnej výšky (musí sa odraziť pred útočnou čiarou a nesmie sa jej pri tom dotknúť). Po údere môže do útočnej zóny doskočiť. Ak sa odrazil v prednej zóne, môže útočiť len vtedy, ak je lopta aspoň čiastočne pod úrovňou horného okraja siete.

Hráč nesmie uskutočniť útočný úder proti súperovmu podaniu, ak je lopta v prednej zóne a úplne nad horným okrajom siete.

Hráč nesmie uskutočniť útočný úder nad úrovňou horného okraja siete, ak loptu nahrá libero prstami z prednej zóny.

Blok

Hráč môže blokovat' na strane súpera, avšak až po útoku súpera.

Blok sa nepočíta za odbitie.

Blokovanie súperovho podania je zakázané.

Oddychové časy

Oddychový čas si môže vyžiadať tréner alebo kapitán počas prerušenia hry dohovoreným znamením (zvukový signál alebo T vytvorené rukami). Každé družstvo má v každom sete právo na dva oddychové časy v trvaní 30 s. Počas oddychového času musia hráči opustiť ihrisko.

Výmena polí

Po každom sete s výnimkou rozhodujúceho si družstvá vymenia polia. Pred rozhodujúcim setom sa opäť žrebuje.

V rozhodujúcom sete si družstvá menia strany bez zmeny postavenia, ak jedno z nich získa 8 bodov.

Libero . obranný hráč

Každé družstvo môže mať počas stretnutia jedného libera, pre každé stretnutie to môže byť iný hráč. V zápise je označený písmenom „L“.

Počas hry môže mať každé družstvo na ihrisku len jedného Libera.

Libero môže pri prerušení hry nastúpiť namiesto niektorého zadného hráča. Táto výmena sa nezaznamenáva do zápisu. (Do ihriska vstupuje v priestore medzi útočnou a zadnou čiarou). Ich počet je neobmedzený, ale medzi dvoma výmenami sa musí uskutočniť rozohrávka.

Libera môže vymeniť iba hráč, ktorého libero vymenil. Libero má dres odlišnej farby ako spoluhráči.

Libero nesmie podávať, blokovat' alebo sa pokúšať o blok a uskutočňovať útočný úder .

V prípade zranenia libera môže tréner alebo kapitán v hre s predchádzajúcim súhlasom rozhodcu vymenovať za nového libera jedného z hráčov, ktorí v momente menovania nie sú na ihrisku. Nové libero môže hrať do konca stretnutia už iba ako libero.

Literatúra:

Oficiálne pravidlá volejbalu platné na roky 1997 – 2000, schválené na 25. kongrese FIVB v Atlante (USA). Preklad Bratislava, SFV 1997.